

ხელშეკრულება

საქართველოს მთავრობასა

და

თურქეთის რესპუბლიკის მთავრობას

შორის

გარემოს დაცვისა და სატყეო მეურნეობის სფეროში თანამშრომლობის შესახებ

საქართველოს მთავრობა და თურქეთის რესპუბლიკის მთავრობა, შემდგომში მოხსენიებულნი როგორც „მხარეები“,

გამოხატავენ რა, სურვილს გააძლიერონ მეგობრული ურთიერთობები ქართველ და თურქ ხალხს შორის და განავითარონ თანამშრომლობა, რათა დაიცვან გარემო,

ესმით რა, მდგრადი განვითარების მიდგომის მნიშვნელობა გარემოს დაცვისა და გაუმჯობესებისათვის ახლანდელი და მომავალი თაობების ჯანმრთელობისა და კეთილდღეობის მიზნით,

მხედველობაში იღებენ რა, სამეცნიერო, ტექნიკურ და ტექნოლოგიურ ასპექტებში მჭიდრო თანამშრომლობის აუცილებლობას გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის თვალსაზრისით,

მიზნად ისახავენ რა, სატყეო და მეტყევეობის კვლევის სფეროში არსებული თანამშრომლობის გაძლიერებას, გაფართოებასა და განვითარებას,

აღნიშნავენ რა, ორივე მხარის რეგიონული და გლობალური ვალდებულებების შესრულებისათვის გარემოს დაცვის საკითხებში ორმხრივი თანამშრომლობის გაფართოების მნიშვნელობას,

იცავენ რა, საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებული პრინციპებსა და გარემოსდაცვით სფეროში არსებულ მრავალმხრივი ხელშეკრულებების ფართოდ აღიარებულ ნორმებს,

აღიარებენ რა, გაერთიანებული ერების გარემოს დაცვისა და განვითარების კონფერენციის მიერ მიღებული პრინციპების მნიშვნელობას,

შეთანხმდნენ შემდეგზე:

მუხლი 1

იმისათვის რომ შეამცირონ გარემოს დაბინძურება და დაიცვან ბუნება, მხარეებმა უნდა ითანამშრომლონ ცოდნის, გამოცდილებისა და ტექნოლოგიების გაცვლის მეშვეობით მიუკერძოებლობის, ურთიერთგებისა და ორმხრივი სარგებლობის საფუძველზე.

მუხლი 2

მხარეები ითანამშრომლებენ შემდეგ სფეროებში:

1. გარემოს დაცვის თვალსაზრისით მყარი ნარჩენების მართვის მიზანშეწონილი სტრატეგიების შემუშავება;
2. სახიფათო ნარჩენების არალეგალური გადაზიდვის თავიდან აცილება; ეროვნულ, რეგიონულ და გლობალურ დონეზე კანონმდებლობის ჰარმონიზება და ადრეული შეტყობინებისა და საინფორმაციო მექანიზმების განვითარება;
3. ინფორმაციის გაცვლა მდინარე ჭოროხის აუზისა და მდინარე მტკვრის ჰიდროლოგიური მახასიათებლების შესახებ.
4. შიდა, სანაპირო და სასმელი წყლის ხარისხის გაუმჯობესება, საწარმოო და საყოფაცხოვრებო ნარჩენი წყლების უსაფრთხო განთავსება;
5. ხმელეთიდან ზღვაში ჩამდინარე დაბინძურების ანალიზი, მონიტორინგი (პერიოდულად ერთობლივი) და ორ ქვეყანას შორის ინფორმაციის გაცვლის სისტემის დაარსება;
6. შავი ზღვის გარემოს დემპინგით გამოწვეული დაბინძურებისაგან დაცვის სფეროში თანამშრომლობა;
7. დამაბინძურებლების ტრანსსასაზღვრო მოძრაობებით გამოწვეული ჰაერის დაბინძურებისა და მუავური წვიმების თავიდან აცილება;
8. ინფორმაციისა და გამოცდილების გაცვლა, ახალი და განახლებადი ენერგეტიკული რესურსების შესატყვისი ტექნოლოგიების შეფასება ენერჯის წარმოებითა და მოხმარებით გამოწვეული გარემოს დაბინძურების თავიდან ასაცილებლად;
9. კლიმატის ცვლილებების სფეროში თანამშრომლობა და ერთობლივი საქმიანობის წარმართვა;
10. გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი ფლორისა და ფაუნის სახეობების, განსაკუთრებით მიგრირებადი ცხოველების

- (ძუძუმწოვრების, მათ შორის ზღვის ძუძუმწოვრების, ფრინველებისა და თევზების ჩათვლით) დაცვა;
11. დაცული ტერიტორიების განსაზღვრა, დაგეგმვა და მართვა, ბიომრავალფეროვნების დაცვის, კონსერვაციის, მონიტორინგისა და ეკოტურიზმის პროექტების შემუშავება და განხორციელება, და გარეული ცხოველების გაცვლითი პროგრამები.
  12. ერთობლივი პროგრამების მომზადება ეკო-ტურიზმის განვითარებისათვის ორივე ქვეყნის შავი ზღვის სანაპიროზე;
  13. საწარმოო ავარიებით გამოწვეული შედეგების შესამცირებლად და თავიდან ასაცილებლად საჭირო ერთობლივი კვლევების ჩატარება;
  14. ნავთობით და სხვა მავნე ნივთიერებებით ზღვის გარემოს დაბინძურებისას გადაუდებელი შემთხვევების მართვა;
  15. ნიადაგის ეროზიის თავიდან აცილებისა და რეაბილიტაციის პროექტების ერთობლივი კვლევები;
  16. თანამშრომლობა საწარმოო და სოფლის მეურნეობის პოლიტიკის გარემოსდაცვით ასპექტებში, ისევე როგორც ტრანსპორტირების, ენერჯეტიკის, მეტყევეობისა და მეთევზეობის (მათ შორის ზღვის პროდუქტების) საკითხებში; გარემოს დაცვისა და განვითარების პოლიტიკის ინტეგრაცია მდგრადი განვითარების მიზნების მისაღწევად;
  17. გარემოსდაცვითი პროგრამების დაგეგმვა და განხორციელება;
  18. თანამშრომლობა აქტიური ხანძრის, ტყის ხანძრების ჩაქრობასა და ლიკვიდირებული კერების მონიტორინგის საქმეში;
  19. ტყის მავნებელ-დაავადებათა შესწავლისა და გასაბრუნებელი ღონისძიებების ერთობლივი დაგეგმვა და განხორციელება;
  20. საპილოტო პროექტებისათვის საჭირო მეთოდოლოგიის შემუშავება;

მუხლი 3

მხარეები ითანამშრომლებენ წინამდებარე შეთანხმების მე-2 მუხლში გადმოცემულ საკითხებზე შემდეგი საშუალებებით:

1. ერთობლივი სამეცნიერო - ტექნიკური კვლევები/პროგრამები,
2. სათანამშრომლო პროექტების შემუშავება,
3. საუკეთესო გარემოსდაცვითი მენეჯმენტის პრაქტიკის და სამეცნიერო და განვითარების კვლევების შესახებ არსებული დოკუმენტებისა და სამეცნიერო ტექნიკური ინფორმაციის გაცვლა,

4. საუკეთესო გარემოსდაცვითი ტექნოლოგიების გაცვლა,
5. არასამთავრობო ორგანიზაციების წევრების, მკვლევარების, ექსპერტებისა და მომსახურე პერსონალის გაცვლა,
6. სატრენინგო პროგრამების, შეხვედრების, კონფერენციებისა და სიმპოზიუმების ორგანიზება,
7. ნებისმიერი სხვა სახის თანამშრომლობა, რომელსაც მხარეები მიიჩნევენ საჭიროდ.

მუხლი 4

მხარეებს შეუძლიათ ა მ ხელშეკრულების ფარგლებში ჩატარებულ თანამშრომლურ ღონისძიებებში მონაწილეობის მისაღებად მოიწვიონ სახელმწიფო ორგანოები, სამეცნიერო ინსტიტუტები, კერძო ფირმები და არასამთავრობო ორგანიზაციები.

მუხლი 5

თანამშრომლობის პრაქტიკულად განხორციელების მიზნით, ორივე მხარემ უნდა აწარმოოს შეთანხმებულ სფეროებში ექსპერტებისა და სტაჟიორების გაცვლა შემდეგი სახით: მგზავრობის ხარჯები დაფარულ უნდა იქნეს გამგზავნი მხარის მიერ, ხოლო შიდა ხარჯების დაფარვა უნდა წარმოადგენდეს მასპინძელი მხარის მოვალეობას.

მუხლი 6

1. წინამდებარე ხელშეკრულების ძალაში შესვლის შემდეგ, თითოეულმა მხარემ უნდა დანიშნოს ამ ხელშეკრულების საფუძველზე თანამშრომლური საქმიანობის მენეჯმენტზე პასუხისმგებელი ეროვნული კოორდინატორი.
2. ეროვნული კოორდინატორის სახელი მხარეებმა უნდა შეატყობინონ ერთმანეთს. მხარეებს შეუძლიათ შეცვალონ ეროვნული კოორდინატორი და წერილობითი შეატყობინონ ამის შესახებ მეორე მხარეს.
3. მხარეების ეროვნული კოორდინატორები ამზადებენ ყოველწლიურ სამუშაო პროგრამებს, რომლებიც შეიცავენ

ხელშეკრულების მე-2 მუხლით გათვალისწინებულ სათანამშრომლო ქმედებების შემუშავებულ კონკრეტულ გეგმებს.

4. ორმხრივი კონსენსუსის საფუძველზე, ეროვნულ კოორდინატორებს შეუძლიათ ნებისმიერ დროს შეხვდნენ ერთმანეთს წინამდებარე ხელშეკრულების საფუძველზე ჩატარებული საქმიანობის ან გარემოს დაცვასთან დაკავშირებული ნებისმიერი სხვა თანამშრომლობის განსახილველად.

მუხლი 7

თითოეულ მხარეს ურთიერთშეთანხმების საფუძველზე შეუძლია თავისი თანამშრომლობის შედეგები გაუზიაროს მესამე მხარეს თავიანთი შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობის შესაბამისად.

მუხლი 8

ამ შეთანხმების განხორციელებისა და განმარტების თაობაზე მხარეთა შორის დავის წამოჭრის შემთხვევაში, სადაო საკითხები მოგვარდება მხარეთა შორის მოლაპარაკების საშუალებით.

მუხლი 9

ამ ხელშეკრულების არც ერთი პირობა არ უნდა იქნეს გაგებული ისე, რომ ზიანი მიაყენოს მხარეთა უფლებებსა და ვალდებულებებს, რომლებიც გამომდინარეობენ თითოეული მხარის მიერ საერთაშორისო სამართლის საფუძველზე დადებული სხვა ხელშეკრულებებიდან.

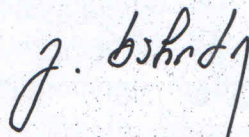
მუხლი 10

1. ხელშეკრულება ძალაში შედის, მხარეთა მიერ ხელშეკრულების ძალაში შესვლისათვის აუცილებელი შიდასახელმწიფოებრივი პროცედურების დასრულების შესახებ ბოლო წერილობითი შეტყობინების მიღებიდან, მომდევნო დღეს.
2. წინამდებარე ხელშეკრულება დადებულია 5 წლის ვადით და ავტომატურად გრძელდება შემდგომი ხუთწლიანი პერიოდებით, თუ რომელიმე მხარე, პირველი ხუთწლიანი ვადის ამოწურვამდე ან შემდგომში ნებისმიერ დროს, სულ ცოტა სამი თვით ადრე, წერილობით არ შეატყობინებს მეორე მხარეს თავის განზრახვას,

შეწყვიტოს მისი მოქმედება. ხელშეკრულება მოქმედებას წყვეტს ასეთი შეტყობინების მიღებიდან 90-ე დღეს.

3. ხელშეკრულებაში შეიძლება შეტანილ იქნეს ცვლილებები ან/და დამატებები მხარეთა ურთიერთშეთანხმების საფუძველზე. ეს ცვლილებები ძალაში შევა ამ მუხლის 1-ლ პუნქტში დადგენილი პროცედურების შესაბამისად.
4. ამ ხელშეკრულების მოქმედების შეწყვეტა არ მოახდენს გავლენას ხელშეკრულების საფუძველზე შეთანხმებული საქმიანობის მიმდინარეობასა და კანონიერებაზე, თუ საქმე ეხება გაუქმებამდე მიღებულ გადაწყვეტილებებს.
5. შესრულებულია 2009 წლის 4 დეკემბერს ქ. თბილისში, ორ დღენად, თითოეული ქართულ, თურქულ და ინგლისურ ენებზე, სამივე ტექსტი თანაბრად აუთენტურია. მხარეთა მიერ წინამდებარე ხელშეკრულების დებულებათა განსხვავებული განმარტების შემთხვევაში, უპირატესობა ენიჭება ტექსტს ინგლისურ ენაზე. ურთიერთობის ენად გამოყენებული იქნე ბანგლისური.

საქართველოს
მთავრობის სახელით

გიორგი ხაჩიძე
გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი
რესურსების მინისტრი

თურქეთის რესპუბლიკის
მთავრობის სახელით

ვეისელ ეროღლუ
გარემოსა და სატყეო
მეურნეობის მინისტრი